

Byggnadsstilar och parkmiljöer

Vintersbo Herrgård

Begreppet Herrgård

- En herrgård eller ett herresäte var ursprungligen en stor lantgård som beboddes av en herre, det vill säga en adelsman. Med benämningen herrgård avses dels egendomen, godset, dels i en mer begränsad mening själva bebyggelsen på gården.
- Det ursprungliga begreppet började urvattnas under 1700-talet, då även ofrälse bruksägare eller brukspatroner började kallas herrar. När dessa byggde sig bostäder som liknade de egentliga herrgårdshusen, började dessa kallas herrgårdar.
- Ett riktmärke vid utformningen av huvudbyggnaden var att i våningsplanet skulle det vara minst fem fönsteraxlar i rad. Mindre herrgårdshus har ofta en planlösning av salstyp - en hall med ett rum på varje sida och innanför hallen salong, bibliotek och matsal i fil. På övervåningen ofta två rum, ett på varje sida om trapphallen. Ofta finns en veranda eller glasveranda, eventuellt med en annan veranda över.
- Ibland har herrgårdshuset en allé eller ett vårdträd på gårdsplanen och flyglar kan förekomma med vagnslider, snickarbod, stallplatser eller helt enkelt ett separat hus för köket. Köket placerades ofta där på grund av brandrisken.

Arkitektur under nyrenässansen

- Nyrenässans var en stilriktning inom arkitektur och konsthantverk som på 1800-talet tog upp former och motiv från renässansen
- Under 1800-talet betraktas renässansen som en slags grundstil som alla arkitekter och formgivare använder som utgångspunkt. Därför är det svårt att peka ut särskilda företrädare eftersom i princip alla arkitekter verksamma under perioden 1850-1900 ritade främst i nyrenässans
- Som riktning inom arkitektur spänner nyrenässansen över en mycket stor bredd av olika stilar. Förutom att den har olika utvecklingskeden bör den även indelas i exempelvis tysk, italiensk, fransk eller holländsk nyrenässans. Det uppstod också blandningar mellan nyrenässans och andra nystilar

Karakteristika för byggnader

- Vanliga kännetecken för de här hus i stadsmiljö är:
 - Kraftig (nästan överdriven) användning av [pilastrar](#) runt fönster och överallt på fasaden,
 - Små tempelliknande tak ([frontoner](#)) ovanför fönster och dörrar,
 - Varje våning är oftast markerad med [rusticeringar](#) eller bandeffekter,
 - Bostadshusen är ofta någon våning lägre än husen som byggdes några år senare
- Övriga kännetecken:
 - Spegelsymmetrisk med framspringande mittparti och flyglar
 - Välproportionerad layout
 - Detaljsnål
 - Knutar
 - Plåttak
 - Fönster i båge

Byggnader i nyrenässans och herrgårdar

Riksbankshuset i Malmö

Östgöta Nation i Uppsala

Nationalmuséet i Stockholm

Skebo Herrgård i Roslagen

Åsa Herrgård i Småland

Borggårds Herrgård i Finspång

(Den engelska) parken

- Den så kallade engelska stilen (även kallad landskapsstilen och den naturliga trädgårdsanläggningsstilen) uppstod i England som motsats till den regelbundna franska stilen.
- Engelsk park är en parkanläggningsstil som tog form i Sverige på 1700-talet och inspirerades av då rådande engelsk stil. Den utgör en brytning med barockens ideal med hårt tuktad växtlighet och fyrkantiga former. Den engelska parken har lummig grönska och mjukare och mer naturliga former.
- Trädgårdsstilen utmärks i sin bästa form genom att den strävar efter att genom ändamålsenlig plantering och vård få växtmaterialet att utveckla sin naturliga skönhet. Rätta linjer undviks, vägarna dras i mjuka bukter som motiveras av markens ojämnheter eller planteringar.
- Man eftersträvar långa och vackra utsikter. Man lägger också stor vikt vid växlingar mellan ljus och skugga och starka kontraster får framträda i växtgruppernas form och färg. Man nöjer sig inte med att behandla det område som egentligen hör till trädgården och parken, utan försöker också att avhjälpa brister i den omgivande naturen (naturförsköningskonst). Man öppnar vackra utsikter, tar bort vanställande inhägnader och andra alltför tydliga spår efter människors ingripande och så vidare.

Exempel på miljöer i en engelsk park

